

PSSS “Agroznanje”

**B
I
L
T
E
N**

br.03

BESPLATAN PRIMERAK

Tel. 019/436-865

E-mail:

psszajecar@ymail.com

*Mart,
2015.*

Sadržaj:

	<i>str.</i>
<i>1. Dobra poljoprivredna praksa</i>	<i>3</i>
<i>2. Dunja</i>	<i>3</i>
<i>3. Zasnivanje i košenje lucerišta</i>	<i>6</i>
<i>4. Proizvodnja crnog luka iz arpadžika</i>	<i>8</i>
<i>5. Ishrana brojlera</i>	<i>8</i>
<i>6. Uslovi u pogledu skladišnog prostora voćnih vrsta</i>	<i>9</i>
<i>7. Autohtone sorte krušaka</i>	<i>10</i>
<i>8. Dodatak: STIPS</i>	<i>15</i>

Dobra poljoprivredna praksa

Poljoprivreda može prouzrokovati veoma negativne posledice i razne poremećaje u životnoj sredini, pa se mora voditi posebna briga o zaštiti životne sredine odnosno pritisku na životnu okolinu koji dolazi iz poljoprivrede.

Najveći stepen razvoja poljoprivrede postignut je u stočarstvu. Uzgajanjem domaćih životinja dobijaju se raznovrsni proizvodi nezamenljivi u ishrani i odevanju ljudi, ali i stajnjak od stočarstva koji je u ratarskoj, povrtarskoj i voćarskoj proizvodnji neophodan za poboljšavanje i održavanje plodnosti i povoljne strukture poljoprivrednog zemljišta. Povaćanjem stočnog fonda na farmama i poljoprivrednim gazdinstvima dolazi do veće količine stajnjaka i nemogućnosti da se on adekvatno čuva. Broj grla stoke koje poljoprivredno gazdinstvo maksimalno može da gaji uslovljeno je zemljištem kojim raspolaže. Obavezno je zbrinjavanje stajnjaka u odgovarajuća skladišta za čuvanje kapaciteta minimalno za šestomesečnu produkciju stajnjaka na gazdinstvu. Preporuka je da se stajnjak (čvrsti i tečni) na njivama može primenjivati samo u vegetacijskom periodu i u količinama koje obezbeđuju da ukupan iznos azota primenjen putem stajnjaka na zemljištu ne sme prekoračiti 170 kg/ha godišnje.

Kodeks dobre poljoprivredne prakse (DPP) čini minimum standarda za upravljanje farmom i oni uključuju:

- zaštitu prirodnih resursa
- upravljanje okolinom
- bezbednost radne snage
- zdravlje i dobrobit životinja
- bezbednost hrane i hraniva
- zdravstvenu zaštitu.

Kodeksi objašnjavaju zašto i na koji način: profil poljoprivrede treba da bude izabran prema zemljištu i uslovima klime za specifičnu oblast. To je preduslov za ekonomski razvoj i umanjenje rizika po životnu sredinu. Degradacija zemljišta treba da bude izbegnuta a prethodno degradirano zemljište treba da bude postepeno oporavljeno. Plodnost zemljišta treba da bude održavana ili poboljšana odabiranjem odgovarajuće metode gajenja i obrade. Ispitivanje sastava zemljišta treba raditi bar jednom u 5 godina da bi dobili

pouzdan podatak o stanju, plodnosti i potrebama za njegovim poboljšanjem. Visoki prinos proizvoda dobrog kvaliteta može se postići upotrebom organskih đubriva. Stajnjak treba da odgovara zahtevima useva za nutrijentima uz minimum zagađenja okoline. Najbolja raspoloživa tehnika treba da bude upotrebljena za đubrenje i na taj način dobijamo maksimalnu efikasnost sa minimalnim negativnim uticajem na usev i okolinu.

Broj životinja i raspoloživo poljoprivredno zemljište na koje se nanosi stajnjak treba da bude u ravnoteži. Animalna jedinica je upotrebljena kao jedan indeks koji opisuje broj životinja na određenoj površini. Stajnjak treba često uklanjati iz staja, životinje, staje i skladišta za stajnjak treba da budu locirani tako da se minimizira njihov štetan uticaj na okolinu, osoka, tečnosti iz silaže, itd. ne smeju oticati iz stočarskih objekata, objekata za skladištenje farmskog stajnjaka, skladištenog hraniva ili drugih objekata na farmi.

(D. Kolčić, dipl.ing.)

Dunja

Dunja je veliki probirač zemljišta. Najbolje uspeva na propustljivim, ocednim, rastresitim, plodnim i dubokim zemljištima. Isuviše krečna zemljišta sa preko 5% kreča su nepogodna za dunju, jer na takvim zemljištima pati od hloroze. Dunji takođe ne odgovaraju suviše vlažna i hladna, zaslanjena i zabarena zemljišta. Dunja na sopstvenom korenu izraste najčešće do visine od 3 do 5 m. Ređe se sreću pojedinačna stabla visine 6 m i više. Prirodni oblik dunje je žbun, međutim, relativno lako se uzgaja kao stablašica u vidu svih uzgojnih oblika. U plantažnim zasadima dunja se obično i gaji samo kao stablašica. U takvim zasadima dunja se gaji najčešće u obliku slobodne krune, a sreću se i nepravilna palmeta sa kosim granama sa niskim stablima, vaza i druge. Oblik slobodne krune zavisi od karakteristika rasta skeletnih grana sorti. Pored toga oblik slobodne krune se menja stupanjem sorti na pun rod. Skeletne grane su vrlo žilave i izdržljive pod uslovom da je ugao pod kojim grana izlazi iz debla povoljan. U suprotnom,

posebno u slučajevima kada dve ili više grana izlaze iz jednog mesta u sredini stabla, dolazi do cepanja. Do ovih pojava dolazi pod teretom roda ali i snega.

Glavna masa skeletnog korena (70%) nalazi se na dubini od 8 do 25 cm, 25% korenovog sistema se nalazi na dubini od 25 do 30 cm, dok se ispod 30 cm razvija neznatan broj žila (5%). Rasprostiranje korena u horizontalnom pravcu je kružno i uglavnom u radijusu slobodne krune.

List dunje je karakterističnog oblika i izgleda. Kada su stabla zdrava on je tamno zelene boje i sa donje strane maljav. Starenjem listova maljavost prestaje da bude izražena. Krupnoća lista dunje je vrlo različita, i kreće se od vrlo krupnih (npr. vranjska), gde može dostići dužinu i do 18 cm, do sitnih (leskovačka). Listanje kod dunje počinje relativno rano u odnosu na cvetanje, obično oko 20 dana pre cvetanja. List dunje je aktivan praktično do duboke jeseni, pa zato često i ne opadne sa stabla jer mu se hlorofil nije razgradio niti formirao sloj za odvajanje između lisne peteljke i grane.

Iz mešovitog pupoljka dunje razvija se u proleće kratak porast, dužine od 5 do 15 cm sa 3 do 5 normalno razvijenih listova na čijem vrhu se potom pojavljuje pojedinačni cvet iz koga se dobija jedan plod.

Cvet dunje čine 5 vrlo lepih kruničnih listića bele boje ili bele boje sa crvenim vrhovima, 5 čašičnih listica, 25 do 30 prašnika i 5 slobodnih tučkova. Nakon zametanja ploda grančica koja nosi cvet prestaje da raste. Dunja spada u voćne vrste koje vrlo kasno cvetaju, posle nje cveta praktično samo mušmula. Ona u našoj zemlji, u raznim rejonima, cveta od polovine aprila do polovine maja i cvetanje traje relativno dugo, od 8 do 20 dana. U bujnijih letorasta se dešava da se donji cvetovi nalaze u stanju cvetnih butona dok su u gornjem delu već precvetali.

Plod dunje je lažni, jer se razvija iz cvetne trube i zadebljale cvetne lože. Masa, odnosno težina ploda je vrlo različita i kreće se od 50 grama u nekih divljih vrsta i ukrasnih formi do čak 2000 grama u kulturnih sorti. Po obliku plod može biti okruglast (jabučast), izdužen (kruškast), zvonast, spljošten itd. Peteljka ploda je praktično grančica na kojoj je nastao cvet. Pokožica je glatka ili maljava, ravna ili neravna u punoj zrelosti limunasto žute boje i vrlo prijatnog mirisa. Meso ploda je sočno, tvrdo, oporo, kiseloslatko i aromatično. U mesu ploda se često nalazi mnoštvo kamenih ćelija. Obično se u 5 semenih kućica nalazi od

5 do 35, ponekad i više semenki, slepljenih sluzastim, slatkim materijama. Semenke su smeđe boje, nepravilnog oblika, u semenim kućicama koje su okružene pojasom sklerenhimskih ćelija.

Ekološki uslovi

Za uspešnu komercijalnu proizvodnju dunje veoma je značajno da se izvrši dobar izbor lokacije. To znači da bi trebalo da se pre podizanja zasada, pogotovo na većim površinama, ustanovi da li postoje uslovi za njeno gajenje. To su klimatski uslovi, zemljišni uslovi i orografija terena.

Svetlost

Dunja je heliofilna (svetloljubiva) voćka, pa joj najviše odgovaraju dobro osvetljena mesta. Ukoliko su stabla dunje zasajena, ona slabo rađaju, u pregustom sklopu rađaju samo po periferiji krune. Plodovi u senci ne dobijaju sortno karakterističnu aromu i znatno su zeleniji i maljaviji od normalno osunčanih plodova. Svetlost kao faktor uspešne proizvodnje kod nas ne predstavlja nikakvo ograničenje.

Toplota

Ograničavajući faktor širenja dunje je upravo toplota. Dunja dobro raste u uslovima vinogradarskih zona, dok u hladnijim zonama i na većim nadmorskim visinama često strada plod pa i drvo. Drvo dunje izmrzava na oko -27 C, dok deo rodnih pupoljaka i starijih grana izmrzava već na -23 C. Izmrzavanje korena dunje javlja se na temperaturi od -12 C. Oštećenja cveta dunje nastaju već na -1 C u fazi otvorenih kruničnih listica, dok ako nisu otvoreni oštećenja će nastati na oko -1,5 C. Plodovi dunje, ukoliko budu izloženi dejstvu ranih jesenjih mrazeva počinju da izmrzavaju na -2,2 C dok se npr. plodovi jabuke smrzavaju na -1,97 C a kruške na -1,8 C.

Voda i vlažnost

Količina vode u pojedinim organima dunje se kreće do 85%, pa se zato bez dovoljno vode u zemlji i vazduhu ona ne može uspešno gajiti. Ipak, dunja srazmerno dobro podnosi sušne periode. U ekstremnim slučajevima savija listove u trubicu radi smanjenja transpiracije. Za normalan rast i uspešno gajenje dunje, u literaturi se navodi da je potrebno da padne godišnje 750 do 990 mm vode sa dobrim rasporedom u toku vegetacije, međutim u praksi se pokazalo da se dunja veoma uspešno gaji i u voćarsko-vinogradarskim krajevima gde najčešće ne padne više od 600 mm vode

godišnje. Ipak ona daje znatno bolje rezultate u uslovima navodnjavanja pa optimalnu vlažnost zemljišta treba održavati tokom cele godine, a posebno u avgustu i septembru kada je prirast plodova najintenzivniji.

Vetar

Vetar u intenzivnim zasadima dunje nanosi velike štete. Ako duva posle jačih kiša može da izazove naginjanje stabala. On može uticati i na odvaljivanje pojedinih skeletnih grana ili krune dunje. Pored toga, vetar utiče i na isparavanje vode iz zemljišta, intenzitet transpiracije, na oprašivanje voćaka a pred berbu može da izazove znacajno opadanje plodova dunje. Zbog toga je na vetrovitim položajima poželjno podizati zaštitne pojaseve.

Zemljište

Najpogodnija zemljišta za dunju su ona koja su umereno vlažna, propusna i bogata hranljivim materijama. Teška i vlažna zemljišta, kao i jako suva i peskovita i karbonatna su nepogodna za gajenje dunje. Na jako karbonatnom zemljištu dunja na dunji je ugrožena hlorozom. Stabla dunje vrlo povoljno reaguju na đubrenje stajnjakom pa je kao i kod drugih voćnih vrsta poželjno da sadržaj humusa bude što viši, makar 2-3%. Praksa je međutim pokazala da ima vrlo uspešnih zasada koji su podignuti na zemljištu sa svega 1% do 1,5% pa čak i manje humusa. Debljina oraničnog sloja za dunju treba da bude najmanje 50 - 60 cm, da bi se dunja normalno razvijala.

Orografija

Što se orografije tiče, prilikom izbora mesta za podizanje dunjika treba obratiti pažnju na nadmorsku visinu, ekspoziciju i nagib (inklinaciju) terena.

Plodonošenje

Drvo dunje živi obično od 30 do 40 godina a pojedina usamljena stabla mogu da žive i do 70 godina. Prvi rod daje u 2. godini, a prvi značajniji prinos počev od 4. godine; Obilniji rod se dobija od 5. - 6. godine, a maksimalan oko 10. godine. Prinos po stablu se kreće od 10 do 60 kg u plantažnim zasadima, a pojedinačna stabla daju 100 pa i do 400 kg plodova.

Oprašivanje

U pogledu odnosa oplodnje sorti, razlikujemo autofertilne (samooplodne), delimično samooplodne i autosterilne (samobesplodne) sorte, kao i prelaze između ovih grupa.

1. Samooplodne su: berecki, mamutova, šampion, plovdivska,(vranjska?).
2. Delimično samooplodne su: portugalska, jelicka, leskovačka.
3. Samobesplodne su: trijumf, češka, pazardžijska, mehelnica,(vranjska?).

Zbog svega navedenog, za uspešnu polinaciju, u savremenoj proizvodnji dunje neophodno je koristiti oprašivače i prilikom podizanja dunjika zastupiti najmanje dve sorte. Čak i sorte koje su samooplodne daju 2 - 3 puta više plodova prilikom primene oprašivača. Kao najbolji oprašivači za leskovačku dunju koriste se obično vranjska i pazardžijska dunja. Vranjsku dunju dobro oprašuju leskovačka i pazardžijska dunja. Da bi se oprašivanje obavilo što sigurnije, potrebno je da se u blizini zasada ili u samom zasadu nalaze makar po dve košnice medonosnih pčela (*Apis mellifica*) na hektar zasada.

Dunja se kalemi na dunju MA ili BA 29 (pored toga može se kalemiti na podlogama belog gloja i oskoruše). Dunja okalemljena na podlogama MA ili BA 29 se sadi na rastojanju 4m x 3m. Prvi broj označava razmak između redova, a drugi između stabala. Za dunju okalemljenu na sejancu rastojanje je nešto veće i iznosi 4m x 5m.

(S. Čokojević, dipl.ing.)

Zasnivanje i košenje lucerišta

Lucerka i crvena detelina su najvažnije višegodišnje leguminoze na našim prostorima. U četiri do pet otkosa godišnje ukupna produkcija suve materije kod ovih vrsta kreće se i preko 18 tona po hektaru. Dobijeno seno, u zavisnosti od vremena košenja i načina čuvanja, odličnog je kvaliteta s visokim sadržajem sirovih proteina (18-22%), odlične svarljivosti, povoljnog aminokiselinskog sastava i s visokim sadržajem mineralnih materija, posebno fosfora i kalcijuma, kao i karotena, vitamina itd.

Imajući u vidu da su genetski potencijali domaćih sorti lucerke i crvene deteline oko 20 tona suve materije po hektaru u godinama pune eksploatacije, nameće se zaključak da sve prednosti ovih vrsta u praksi nisu u potpunosti iskorištene. Prosečno

ostvareni prinosi lucerke i crvene deteline iznose pet do šest tona po hektaru, a površine pod ovim usevima često se ranije razoravaju. Najčešći razlog su propusti u zasnivanju lucerišta koji vode prorjeđivanju sklopa biljaka, a samim tim smanjenju prinosa i kvaliteta krme, kao i dužini eksploatacije površina pod ovim usevima. Jedna od grešaka u zasnivanju lucerke i crvene deteline, koja se kasnije ne može ispraviti jeste pogrešan izbor parcele. Pri odabiranju parcela za setvu ovih vrsta obavezno treba proveriti kiselost zemljišta, jer je to ograničavajući faktor za njihovo gajenje. Na pojedinim zemljištima lucerka se može gajiti samo uz primenu mera kalcifikacije. U zavisnosti od stepena kiselosti zemljišta, preporučuje se unošenje dve do šest tona dehidratisanog kreča ili četiri do osam tona kalcijum-karbonata po hektaru zajedno sa osnovnom obradom.

Crvena detelina je nešto tolerantnija prema zemljištima s visokim pH vrednostima. Površine na kojima su u poslednjih nekoliko godina primenjivane veće količine herbicida na bazi atrazina, ne treba koristiti za setvu leguminoza zbog spore razgradnje ovih preparata u zemljištu, a time i njihovog negativnog delovanja na leguminoze. Ukoliko se setva obavi na pogrešno odabranim parcelama, lucerka često odlično krene, ostvari dobar sklop biljaka, pa čak i ostvari dva do tri otkosa, a zatim potpuno nestane. Ovakve površine mogu se samo razorati.

Za ostvarenje visokih prinosa kvalitetnog sena, lucerka zahteva i odgovarajuće đubrenje. Odlično reaguje na unošenje organskih đubriva u količini od 30 do 40 t/ha-1, pod predusev. Pri zasnivanju lucerišta koristiti kompleksna đubriva sa smanjenom količinom azota i to NPK 10:20:30 ili 8:24:16 u količini od 300-400 kg/ha u zavisnosti od plodnosti zemljišta. Zbog čestog nedostatka ovih đubriva na tržištu, opravdano je koristiti i NPK 15:15:15 u istoj količini. Pri osnovnoj obradi neophodno je uneti 2/3 potrebnih količina mineralnih đubriva, a u predsetvenoj pripremi ostatak. Činjenica koju nikako ne treba zanemariti je, da je hemijska analiza zemljišta neophodna za pravilno đubrenje svih useva, pa i lucerke i crvene deteline.

Nakon jesenje osnovne obrade, u proleće izvršiti kvalitetnu predsetvenu pripremu na dubinu 6-8 cm, koja će obezbediti dobro usitnjen oranični sloj. Od kvalitetno izvedene predsetvene pripreme u mnogome zavisi nicanje i razvoj useva u početnoj fazi. Optimalni rok za setvu lucerke je treća dekada marta i prva polovina aprila, dok se crvena detelina, u zavisnosti od meteoroloških uslova, može sejati ranije. Za setvu obavezno koristiti kvalitetno i doručeno seme. Nedoručeno ili loše doručeno seme puno je semena korova i viline kosice. Setva ovakvog semena utiče na još veću zakorovljenost parcela i u većini slučajeva vodi propadanju lucerišta.

U zavisnosti od kvaliteta predsetvene pripreme i načina setve, setvena norma za lucerku je od 16 do 20 kg/ha a za crvenu detelinu 14-18 kg/ha. Setvu je najbolje obaviti žitnim sejalicama na međurednom rastojanju od 12,5 cm, na dubini od 2-3 cm. Korišćenje većih setvenih normi, od 30 i više kilograma ne može nadoknaditi propuste u pripremi zemljišta. Nakon setve, neophodno je primeniti valjanje glatkim valjcima, koje omogućava bolji kontakt semena sa zemljištem i vodi ujednačenijem klijanju i nicanju useva, što je posebno važno za pravovremenu i uspešnu borbu protiv korova.

Važno je da se prvi otkos u godini zasnivanja kosi što kasnije, u vreme precvetavanja lucerke. Ranija kosidba dovodi do čupanja mladih biljaka lucerke koje se još uvek nisu dovoljno ukorenile, a samim tim i do prorjeđivanja useva. Međutim, često primenjivana mera borbe protiv korova u godini zasnivanja je upravo rana kosidba, koja može naneti veliku štetu lucerištima. Ovo se odnosi samo na prvi otkos u godini setve, jer sve ostale otkose treba kositi u fazi formiranja pupoljaka i početka cvetanja lucerke. Ukoliko su mlade biljke napadnute lisnim štetočinama, neophodna je zaštita insekticidima na bazi piretroida. Primena navedenih mera omogućava uspešno zasnivanje, visoke prinose i znatno duži period iskorišćavanja površina pod lucerkom i crvenom detelinom. Samo usev sa dobrim sklopom biljaka na dobro odabranoj parceli može dati visok i stabilan prinos krme u toku višegodišnjeg perioda iskorišćavanja.

(S. Cvetković, dipl.ing.)

Proizvodnja crnog luka iz arpadžika

Proizvodnja crnog luka iz arpadžika zavisi od njegovog kvaliteta. Kada arpadžik nije klasiran pre čuvanja, potrebno je to učiniti pred sadnju. Klasiranje omogućuje bržu i ujednačeniju sadnju i daje mogućnost da se podešava vegetacioni prostor prema krupnoći arpadžika. To je posebno značajno jer se arpadžik najčešće nalazi u prodaji u širokim granicama veličine. Najbolje je klasirati arpadžik u tri grupe: prečnik od 0,6-1,0; od 1-1,5 i 1,5-2,2 cm. Najsitniji arpadžik treba saditi na rastojanje u redu od 3-5 cm, a najkrupniji od 8-10 cm. Pre sadnje obavlja se dezinfekcija sadnog materijala i to suvim ili vlažnim postupkom. Najčešća sredstva za ovu namenu su na bazi bakra. Suvi postupak podrazumeva zaprašivanje bakarnim preparatima. Vlažni postupak se sastoji u potapanju 0,2% rastvora bakarhlorida u trajanju 15-20 minuta. Nakon ovog tretmana ako je reč o mašinskoj sadnji potrebno je arpadžik prosušiti, pa tek onda saditi. Uobičajeno vreme, u kontinentalnim delovima zemlje, je prolećna sadnja u martu, aprilu, izuzetno u maju, ali se tada obrazuju sitne lukovice, a prinos je mali.

Sadnja arpadžika se obavlja ručno ili mašinski. Ručna sadnja je u redove na razmak 30-40 x 8-10 cm ili u dvo, tro ili četvoredne pantljike sa razmakom od 50 cm, između redova 20 cm i u redu oko 10 cm. Tako se ostvaruje 236.000-330.000 biljaka/ha. Mašinska sadnja se obavlja specijalnim sadilicama u petoredne trake među kojima je razmak 50-70 cm, a redova od 20-30 cm. Ustaljena je sadnja sa vegetacionim prostorom 200-320 cm², pri čemu se posadi 312.000-500.000 biljaka. Prinos zavisi od pravilnog položaja arpadžika pri sadnji. Pri ručnoj sadnji taj položaj je pravilniji, a može uz to da se koristi i prorasli arpadžik. Ako je arpadžik prorastao, bez obzira na to da li je list vidljiv ili ne, težište se pomera od "danca" ka vratu arpadžika, pa dolazi do obrtanja arpadžika i sadnje u ležećem ili obrnutom položaju, što utiče na dužinu prorastanja (nicanja) i oblik lukovice i na prinos.

Potrebna količina arpadžika zavisi od njegove krupnoće i ujednačenosti. U prodaji prva klasa arpadžika obuhvata frakciju od 8-22 mm, što je sa biološkog (različiti rast lukovice), agrotehničkog (isti razmak, a arpadžik različiti) i ekonomskog stanovišta (mnogo otpada) nepovoljno, za kvalitetnu sadnju i ostvarenje ujednačenog prinosa. Biološki i ekonomski, najbolje je koristiti arpadžik prečnika 10-15 mm. Potrebna količina arpadžika kreće se od 350-1.375 kg/ha, a najčešće je to oko 500-700 kg arpadžika po hektaru.

(S. Kodžopeljić, dipl.ing.)

Ishrana brojlera

Program ishrane i preporuke u pogledu hranljivih materija, daju proizvođači hibrida. Recepture za smeše uradene su na bazi zahteva preporuka proizvođača hibrida. Kako se brojleri tove do različitih krajnjih težina, tako se prave i predlozi ishrane.

PRVI TIP TOVA se završava sa 39-42 dana. Primenjuje se brza promena smeša (koriste se 4 smeše).

Prva smeša-starter sa 22% proteina - od 1 do 10 dana

Druga smeša -starter2 sa 20% proteina - od 11 do 20 dana

Treća smeša -grover sa 19% proteina - od 21 do 30 dana starosti

Četvrta smeša -finišer sa 17% proteina - od 31-og dana pa sve do kraja tova

Karakteristika prve dve smeše je visok nivo proteina uz redukovani nivo energije kako bi se omogućio pilicima ravnomerniji porast skeleta i unutrašnjih organa.

Druge dve smeše grover i finišer imaju visok nivo energije, što omogućuje bolje iskorišćavanje amino kiselina, a time i brži tov.

DRUGI TIP TOVA brojlera je tov preko 56 dana i težina od 3,5 kg.

Za ovakavu vrstu tova preporučujemo dve do tri smeše i to :

Prva smeša za porast -starter 22% proteina do 28 dana

Druga smeša- grover sa 19% proteina - od 29 do 50 dana starosti ili do kraja tova .

Treća smeša od 50-og dana pa sve do kraja tova koristi se finiše smeša sa 17% proteina . Kod drugog tipa tova pilici se tove do većih težina, pa je neophodno da se tim težinama prilagodi razvoj skeleta.

Da bi se ostvarile veće težine ,produžava se period porasta ili odgoja do 28 dana kako bi pile u potpunosti razvilo skelet i unutrašnje organe, naročito kardiovaskularni sistem, koji može da izdrži to do većih težina.

Mana ovog načina tova što je veća konverzija, ali se dobija dosta na povećanju i poboljšanju najkvalitetnijih delova trupa.

Kod petlova 56-og dana može se ostvariti težina i preko 4,5 kg žive vage.

(N. Pipović, dipl.ing.)

Uslovi u pogledu skladišnog prostora za prijem, čuvanje i isporuku voćnih vrsta

Skladištenjem voćnih vrsta može da se bavi pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu skladišnog prostora za prijem voćnih vrsta, za pripremu za čuvanje voćnih vrsta i za čuvanje polupreradenih voćnih vrsta, kao i za njihovu isporuku, sa odgovarajućom opremom (u daljem tekstu: hladnjača), na način kojim se obezbeđuje očuvanje kvaliteta i higijenska ispravnost uskladištenih voćnih vrsta.

Hladnjače se ne mogu nalaziti pored đubrišta, deponija, nesanimiranih nužnika, otvorenih kanala, fabrika koje ispuštaju gasove, paru, dimove, prašinu, u blizini drugih objekata koji mogu štetno uticati na higijenske uslove u hladnjači, odnosno higijensku ispravnost voćnih vrsta.

Uslovi u pogledu skladišnog prostora za prijem voćnih vrsta

Skladišni prostor za prijem voćnih vrsta obuhvata prostor na otvorenom, koji se nalazi uz hladnjaču, sa izgrađenom nadstrešnicom odgovarajuće dužine kojom se obezbeđuje zaštita od nepovoljnih vremenskih uslova, kao i zadržavanje voćnih vrsta što je moguće kraće, posebno onih vrsta koje su osetljive i koje se moraju smestiti u prostorije sa kontrolisanim uslovima bez odlaganja.

Uslovi u pogledu skladišnog prostora za pripremu za čuvanje voćnih vrsta

Skladišni prostor u kojem se vrši priprema za čuvanje voćnih vrsta (pranje voćnih vrsta za koje je to potrebno, zamrzavanje, klasifikovanje) mora da:

- 1) je izgrađen od čvrstog, nezapaljivog i netoksičnog materijala koji sprečava pojavu vlage i koji se lako čisti i održava (pogodan za čišćenje, dezinfekciju i dezinsekciju);
- 2) ima obezbeđene kontrolisane temperaturne uslove, u zavisnosti od vrste proizvoda i tehnološkog postupka koji se primenjuje u cilju očuvanja kvaliteta i bezbednosti proizvoda;
- 3) je zaštićen od ulaska ptica, insekata i glodara;
- 4) ima obezbeđeno prirodno ili veštačko osvetljenje i provetravanje;
- 5) ima tunel za zamrzavanje;
- 6) ima deo kojim se obezbeđuje razvrstavanje voćnih vrsta na klase, utvrđene u skladu sa propisom kojim se uređuje kvalitet tih voćnih vrsta;
- 7) ima odgovarajuće uređaje i opremu kojima se obezbeđuje manipulacija uskladištenih proizvoda;
- 8) ima odgovarajuću opremu kojom se obezbeđuje priprema za čuvanje i čuvanje primljenih voćnih vrsta (uređaj za pranje voćnih vrsta za koje je to potrebno; uređaj za odvajanje peteljki kod višnje; inspekcionu traku postavljenu tako da se omogući efikasna provera posle postupaka pranja (za voćne vrste za koje je potrebno pranje), postupka kalibriranja i izbijanja koštica (za višnje) i zamrzavanja; uređaj za iskoštičavanje (izbijačice) kod višnje; automatsku vagu; metal detektor);
- 9) ima odgovarajuću opremu i sredstva za čišćenje komora.

Uslovi u pogledu skladišnog prostora za čuvanje i isporuku polupreradenih voćnih vrsta

Skladišni prostor u kojem se vrši čuvanje polupreradenih voćnih vrsta mora da:

- 1) je izgrađen od čvrstog, nezapaljivog i netoksičnog materijala koji neće nepovoljno uticati na kvalitet proizvoda i koji ima obezbeđenu ventilaciju, osvetljenje;
- 2) površine zidova treba da budu od glatkog materijala koji se lako čisti, dezinfikuje i

održava;

3) ima komore za čuvanje;

4) ima obezbeđene kontrolisane temperaturne uslove, u zavisnosti od vrste proizvoda i tehnološkog postupka koji se primenjuje u cilju očuvanja kvaliteta i bezbednosti proizvoda;

5) ima skladišni kapacitet za čuvanje polupreradenih voćnih vrsta od najmanje 300 t;

6) ima odgovarajuću opremu za isporuku polupreradenih voćnih vrsta.

Drugi uslovi u pogledu skladišnog prostora za pripremu za čuvanje i čuvanje voćnih vrsta

U zavisnosti od primenjenog rashladnog sistema, hladnjača mora da ima i odgovarajuću opremu za stvaranje sistema niskih temperatura, i to za:

kompresioni rashladni sistem: kompresore, kondenzatore, prihvatne sudove, ekspanzione ventile, isparivače;
2) apsorpcioni rashladni sistem: generatore, kondenzatore, prijemne sudove, ekspanzione ventile, isparivače, apsorbere, pumpe.

(V. Aleksić, dipl.ing.)

Autohtone sorte krušaka

Kantaruša(Arapka)

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla. Nekad je bila rasprostranjena a sada je nestala. Sazreva krajem oktobra. Ovo je jedna od najkrupnijih sorti krušaka, prosečne mase ploda od 300g-400g, a zabeleženo je da mogu da budu teški i do 700 gr. Oblik ploda je jajasto izdužen i podseća na kantarski teg po čemu je i dobila ime. U nekim krajevima je zovu i arapka, zbog rđasto-mrke pokožice, koja asocira na tamnu boju kože. Meso ploda je belo, tvrdo, trpkog ukusa prožeto kamenim zrnima. U gnjiljoj fazi meso postaje sočno, slatko i blago aromatično i stajanjem gubikarakterističan ukus. Plodovi se beru pre pune zrelosti. Stablo je srednje bujno sa krošnjom kotlastog oblika. Ova sorta najbolje uspeva na zemljištu koje je zaklonjeno od vetra.

Ovčara

Stara sorta nepoznatog porekla, nekada zastupljena u baštama i okućnicama a danas je gotovo iščezla. Plod je srednje krupnog, kruškolikog oblika, debele pokožice. Osnovna boja je žuta, rumena sa sunčane strane, sa izraženim braonkastim lenticelama. Meso je ukusno, sočno i slatko, veoma kvalitetno. Sazreva početkom oktobra i može da se čuva u dužem periodu u običnim uslovima.

Turšijara

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla nekada češće zastupljena u istočnoj i južnoj Srbiji i Crnoj Gori, a danas je gotovo nestala. Sazreva u drugoj polovini oktobra. Ona je jestiva samo u gnjiljoj fazi, jer je meso ploda tvrdo, trpkog, sa mnogo kamenih zrnaca i gotovo neprijatnog ukusa. Plod je bogat taninima i pektinskim materijama, što ovoj sorti omogućuje čuvanje u vidu turšije. Plod je sitan do srednje krupan, ovalnog oblika, sa dugačkom peteljkom. Pokožica je glatka, sjajna, žutozelene boje. Ova sorta je otporna prema niskim temperaturama, bolestima i štetočinama i može da se gaji bez zaštite.

Miholjača

Autohtona sorta nepoznatog porekla. Nekad je bila rasprostranjena, a danas je gotovo iščezla. Sazreva krajem oktobra, početkom novembra, oko Miholjdana po čemu je dobila ime miholjača.

Ima sitne plodove, oko 15 do 20 komada u kilogramu. Plodovi su žuto-zelene boje, sa glatkom

voštanom pokožicom. Meso ploda je slatko-kiselog ukusa i ne previše sočno, suvoparno i meko, sa dosta kamenih zrnaca. Ova sorta je relativno otporna na biljne bolesti i može da se proizvodi bez zaštite. Plodovi su pogodni za korišćenje u svežem stanju, preradu, sušenje i vodnjiku. Ima veliko, razvijeno stablo, slično hrastu, veoma dugovečno.

Zimnjača(Ozimak)

Poznata zimska sorta kruške, nekad veoma rasprostranjena, a danas retka. Ovo je stara sorta kruške koja kasno sazreva i u običnim uslovima mogla da se do proleća. Zimnjača se bere krajem oktobra, a ubrani plodovi moraju

da odstoje pre nego što počnu da se koriste za ishranu. Nekada se čuvala tako što su je stavljali u pšenicu, kako bi se održala. Zimnjača ima veoma krupan plod, do 300 gr. težine, kruškastog oblika i žućkasto smeđe boje sa debelom i hrapavom pokožicom, što joj omogućuje dug period čuvanja. Meso ploda je belo, tvrdo, oporog ukusa i ne previše slatko, sa dosta kamenih zrnaca, koje podseća na dunju. Stablo je srednje razvijeno, piramidalne krune, otporno na mraz i sušu. Ova sorta rađa obilno i redovno.

Lončara

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla, koja je dobila ime po obliku ploda koji podseća na grnčarsko lonče. Ima krupan plod, koji se ubraja među najkrupnije kruške, sa debelom, grubom kožastom pokožicom osnovne zelene boje, prekrivene rdastom prevlakom.

Meso ploda je belo, tvrdo, trpkog ukusa, prožeto kamenim zrnima. U gnjiljoj fazi meso postaje sočno, slatko i blago aromatično. Lončara se ubraja u kvalitetne autohtone sorte. Plodovi se beru pre pune zrelosti. Relativno je otporna na većinu biljnih bolesti.

Stablo je srednje bujno, sa krošnjom kotlastog oblika. Ima slične osobine kao kruška kantaruaša.

Jeribasma (Vodenjača, Pljuskača)

Stara odomaćena sorta koja se gaji kod nas od davnina, a rasprostranjena je u Bosni, Bugarskoj, Grčkoj i Turskoj.

Ova sorta je nekada bila veoma zastupljena u slivu Južne Morave i u Šumadiji, a danas se sporadično sreće na području cele Srbije. Sazreva u drugoj polovini septembra i u oktobru. Plod je srednje veličine do krupan, jajasto izduženog oblika. Boja ploda je žuto-zelena, a u punoj zrelosti žuta. Meso ploda je belo, kiselo slatkog ukusa, sočno, sa izraženim kamenim ćelijama. Lepog je ukusa i arome.

Plod sadrži veliki procenat vode po čemu je dobio ime. Može da se koristi za upotrebu u svežem stanju, kao i za preradu u sokove, džem, vodnjiku. Ima bujno, zdravo stablo guste krošnje, koje redovno i obilno rađa.

Kaluđerka

Odomaćena sorta francuskog porekla, nastala iz spontanog sejanca. Pronašao je francuski kaluđer Le Roj u jednoj šumi 1760. godine i tako se raširila po celoj Evropi. Kod nas se gaji od kraja 19. veka. Nekada je bila zastupljenija nego danas.

Sazreva u oktobru, bere se nešto ranije, pre pune zrelosti. Može da se čuva do februara. Plodovi su krupni, do 300 g težine, izduženo kruškastog, asimetričnog oblika, pri čemu je jedna strana razvijenija od druge.

Ima debelu, suhu i glatku pokožicu, posutu braonkastim lenticelama. U punoj zrelosti je žuta, rumena sa sunčane strane. Većina plodova ima braon kožastu liniju koja se proteže od peteljke do čašice, po čemu se raspoznaje u odnosu na druge sorte. Meso ploda je hrskavo, sočno, srednje topljivo, slatko, sa izraženim kamenim ćelijama.

Veoma je dobrog kvaliteta, pogodna za upotrebu u svežem stanju, transport i preradu. Može da se gaji kao industrijska sorta.

Tepavac

Stara autohtona sorta naših krajeva. Sazreva u drugoj polovini septembra i u oktobru. Ova sorta podseća na jabuku, okruglastog oblika maslinasto zelene boje koja zrenjem prelazi u smeđu. Meso ploda je tvrdo, trpkog ukusa, sa kamenim ćelijama, a stajanjem postaje mekano, slatkog ukusa i smeđe boje, pogodno za ishranu.

Njeno stablo može da dostigne dugu starost, do 150 godina, a zabeležena su i starija stabla.

Ova kruška se upotrebljava za preradu u sok zajedno sa jabukama, kao i za sušenje celih plodova. Tepavac služi i za pečenje rakije kruškovače.

Jarac

Smatra se da je poreklo ove kruške iz Male Azije. Sazreva krajem jula, početkom avgusta. Plodovi su kruškastog oblika, srednje krupnim, tanke žućkaste pokožice sa izraženim smeđim lenticelama. Meso ploda je bele boje, topljivo, sočno, slatko koselog ukusa, prijatne arome i dobrog kvaliteta. Ova sorta je otporna na većinu biljnih bolesti i štetočina i u povoljnim uslovima može da se gaji bez zaštite. Ovo je

veoma retka sorta, gotovo nestala sa naših područja.

Takiša

Stara autohtona sorta naših prostora, nepoznatog porekla, danas je gotovo iščezla. Postoje dva tipa ove sorte: Bela i Crna. Bela je krupnija i rasprostranjenija. Sazreva u septembru i potrebno je da plodovi nakon berbe odstoje dok ne omekšaju, kako bi bili za upotrebu. Plodovi su sutni, oko 25 do 30 komada u kilogram, sa debelom, hrapavom pokožicom, žuto smeđe boje. Meso ploda je boje meda, hrskavo, slatko, ne previše sočno, osvežavajućeg ukusa i prijatne arome. Može da se koristi u svežem obliku, za preradu u pekmez odličnog kvaliteta, kao i za sušenje, gde se suše celi plodovi. Ima bujno, zdravo, dugovečno stablo sa krošnjom velikih razmera, kotlastog oblika.

Karamanka

Stara sorta kruške, poreklom iz Male Azije, iz oblasti Karaman. Do II Svetskog rata bila je najrasprostranjenija sorta na području današnje Srbije, Makedonije i Bosne. Danas je retka, ali još uvek može da se nađe u slivu Zapadne Morave, Vranjske kotline, Toplice, Raške i Metohije. Plodovi su srednje krupni (5-6 komada u kilogramu), kruškastog, nesimetričnog oblika sa karakterističnim izraženim neravninama. Pokožica ploda je tanka, glatka, gipka i sjajna, boje slamasto žute i često sa sunčane strane malo rumena.

Meso ploda je žućkasto, topljivo, sočno i osvećavajuće slatko, sa karakterističnim muskatnim mirisom. Osim za jelo u svežem stanju, pogodna je i za kuvanje džema, čak i bez šećera. Sazreva krajem jula, tokom avgusta, pa sve do septembra i može da se bere u više navrata.

Bazva (Batva)

Stara domaća sorta, iščezla sa prostora. U područjima sa umerenom klimom sazreva krajem avgusta i početkom septembra. Ima sitne plodova, oko 15 do 20 plodova u kilogramu. Plod je okruglast, podseća na jabuku, zelenkasto smeđe boje. Meso ploda je suđerasto, meko, slatko-kiselog ukusa, osvežavajuće prijatne arome. Ima debelu

hrpavu pokožicu. Koristi se u svežem stanju i za preradu u domaćinstvu, a nekada se koristila za pravljenje vodnjike. Ne zahteva posebne uslove za uzgajanje, a tamo gde druge sorte ne uspevaju, bazva uspeva. Dešava se često da zbog nerentabilnosti berbe i male veličine ploda plodovi propadnu.

Medunak

Stara autohtona sorta naših krajeva. Danas se još uvek sporadično gaji na području cele Srbije, naročito u Šumadiji. Sazreva u drugoj polovini jula i početkom avgusta. Plod je srednje krupan do krupan, glatke sjajne pokožice, zeleno žute do žute boje, sa sunčane strane dopunske crvene boje. Meso je žuto, krupno zrnasto, topljivo, slatko kao med, po čemu je i dobila ime. Ima razvijeno stablo sa velikom piramidalnom krunom, koja redovno rađa.

Stambolka

Nepoznatog porekla, predpostavlja se da je donešena sa istoka, a njeno ime ukazuje na grad Stambol (Instambul). Nekada je bila zastupljena, danas je veoma retka. Ovo je jedna od najpogodnijih krušaka za okućnicu, jer joj plodovi postepeno sazrevaju, pa može dugo se koristiti i bere u više navrata. Sazreva sredinom jula. Oblik ploda je kruškasto izdužen, malo povijen prema peteljci, zelenkasto žute, a u punoj zrelosti potpuno žute boje. Plod je sočan i sladak, topljiv, lepe muskatne arome. Ova sorta traži plodno zemljište sa dobrom vazdušnom drenažom.

Okruglica

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla. Nekada je bila zastupljenija, danas je gotovo iščezla. Sazreva sredinom avgusta. Plodovi su okruglasto-kolačastog oblika, srednje krupni, zeleno žute boje, a žuti u potpunoj zrelosti. Pokožica ploda je voštana, tanka i glatka, a meso beličasto, srednje slatko, ne previše sočno, meko i suđerasto, bez kamenih ćelija. Ova sorta se koristi u svežem obliku za ishranu, kao i za preradu. Pekmez od ove sorte je odličnog kvaliteta. Otporna je na biljne bolesti i štetočine i može da se gaji bez zaštite.

Mesnjača

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla. Na našim prostorima se uzgaja odavno, uglavnom kao pojedinačna stabla na okućnicama i voćnjacima. Ima sitniji, mesnat plod po čemu je dobila ime. Plod je okruglasto-kruškast, sa hrapavom, zelenkasto smeđom pokožicom. Plod ima belo, osrednje slatko, hrskavo meso sa dosta kamenih ćelija, a meso stajanjem prelazi u crvenkasto-smeđu boju. Ova kruška se suši čela i u suvom stanju ima posebnu aromu i ukus. Gaji se bez zaštite i pogodna je za organsku proizvodnju. Rađa redovno i obilno. Izvrsna je za kompot i rakiju.

Ilinjača

Stara letnja sorta nepoznatog porekla. Danas se još uvek može pronaći u ekstenzivnim voćnjacima, ali i na pijacama širom Srbije. Sazreva polovinom jula. Postoje mnogi varijeteti ove sorte, a varijetet sa znatno krupnijim plodom je poznat kao krupna ilinjača. Meso ploda je belo, srednje slatko i topljivo, bez izraženih kamenih ćelija. Stablo je srednje bujno, piramidalne krune, dobre rodnosti.

Ilinjača krupna je izuzetno krupna kruška, 4 kruške pun tanjur, duguljasta, slamnato žuta, prošarana sitnim smeđim nepravilnim crtama. Kruška ima po cijeloj dužini udubljenje. Jako je sočna ima finu strukturu mesa, slatka, meso je bijelo. Ubrana sa stabla dobra je za jelo, a kada odstoji prava je nektarka izuzetno kvalitetna i mekana. Plodovi dozrijevaju početkom kolovoza pa sve do polovice rujna. Kruška za svaku uporabu

Mirisavka

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla, koja sazreva sredinom ili krajem jula. Plod je sitniji, kruškastog oblika, sa tankom žutozelenom pokožicom pokrivenom smeđim pegama-lenticelama.

U punoj zrelosti plod porpima rumenu boju. Meso ploda je belo, srednje slatko i topljivo, bez izraženih kamenih ćelija. Plod ima posebnu aromu po čemu je ova sorta dobila

ime mirisavka. Stajanjem plod gubi na svežini, postaje brašnjav i gubi karakterističnu aromu.

Lubeničarka

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla. Nekada je bila veoma rasprostranjena a danas retka, ali se može još uvek pronaći u dvorištima i okućnicama širom Srbije i u okolini Beograda. Sazreva krajem jula i početkom avgusta. Plodovi su sitni do srednje krupni, pravilno kruškastog oblika, zelenkasto-žute pokožice, sa dopunskom tamno-crvenom bojom sa sunčane strane. Lubeničarka ima karakteristično meso crvenkaste boje, kao lubenica, po čemu je dobila ime. Meso ploda je slatko nakiselog ukusa, karakteristične arome koja je svojstvena samo za ovu sortu. Lubeničarka može da se gaji bez zaštite. Ovu sortu bi trebalo vratiti u naše okućnice i bašte, jer to zaslužuje svojim kvalitetom i ukusom.

Sijerak (Sijerkovača)

Stara domaća sorta, nekada veoma rasprostranjena, naročito u gornjem Polimlju, a danas je gotovo nestala. Sazreva sredinom jula. Plodovi su srednje krupni, do 70gr po komadu. Plod je izduženo kruškastog oblika, sužen prema peteljci, sa tankom sjajnom pokožicom. Plodovi su zelenorumeni boje, slatkog ukusa, prijatne arome, topljivi i sočni, bez izraženih kamenih ćelija. Ima bujno, razvijeno stablo, relativno otporno na biljne bolesti, koje rađa redovno i obilno. Nije pogodna za transport jer plod brzo omekša.

Jagodarka (Rančica)

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla, danas skoro nestala. Sporadično se gaji u okolini Brusa. Ovo je najranija kruška našeg podneblja. Ime je dobila po periodu zrenja u vreme jagoda, u drugoj polovini maja i početkom juna. Ima veoma sitne plodove, oko 25-30 kom. u kg. Plod je izduženog oblika sa nasadenom peteljkom bez izraženog udubljenja. Boja ploda je žućkasto zelena. Meso je beličasto, topljivo, srednje slatko, lepog ukusa i arome. Ova sorta se pojedinačno uzgajala na okućnici.

Vidovača

Stara autohtona sorta nepoznatog porekla, nekada sporadično zastupljena po celoj Srbiji, a danas izuzetno retka. Ime je dobila po periodu zrenja, jer sazreva krajem juna, oko Vidovdana. Ima sitan plod zelenkastožute boje, čigrastog oblika, sa tankom i dugačkom peteljkom. Meso je belo, meko, sočno i slatko, prijatne arome. Plod ove sorte mora odmah da se konzumira, jer je sklon gnjilenju i ne može dugo da stoji. Ova sorta je relativno otporna prema biljnim bolestima i štetočinama.

Ječmenjača (Jakovka)

Stara sorta poreklom iz Češke. Nekada je bila zastupljena u Srbiji, a danas je retka, ali se sporadično gaji u Šumadiji. Ova sorta jedna je od prvih koja stiže na letnju trpezu. Sazreva krajem juna i početkom jula, kada sazreva ječam, po čemu je i dobila ime. Plodovi su sitni, okruglasti, zelenkastožute boje, sa peteljkom srednje dužine. Meso ploda je zelenkastobelo, srednje slatko sa puno kamenih ćelija, oporog ukusa. Relativno je otporna na većinu biljnih bolesti i štetočina i može se uzgajati bez zaštite.

Petrovka (Petrovčica)

Ovo je rana autohtona sorta kruške koja sazreva početkom jula, oko Petrovdana po čemu je dobila ime. Plodovi su sitni do srednje krupni, kruškolikog ili nepravilno ovalnog oblika, svetlozelene boje. U fazi zrelosti plodovi sa sunčane strane postaju rumeni sa karakterističnim zelenim lenticelama. Petrovčica ima zelenu i debelu pokožicu. Peteljka je dugačka i koso usađena u plod. Meso ploda je zelenkastobeke boje, sočno i ukusno, bez neke posebne arome. Ova sorta ima razvijeno stablo sa velikom krošnjom i zahteva toplije podneblje.

(V. Trandafilović, dipl.ing.)

**Za bliža objašnjenja i
informacije možete se
obratiti**
**Poljoprivrednoj
Savetodavnoj i Stručnoj
Službi**
„Agroznanje” Zaječar

IZDAJE:

***POLJOPRIVREDNA STRUČNA I
SAVETODAVNA SLUŽBA
„AGROZNAJJE” D.O.O. ZAJEČAR,***

***19000 ZAJEČAR, UL. NIKOLE PAŠIĆA
37/4, Tel/Fax.: +381 19 436-865***

***Tehnički urednik: Vladan Trandafilović,
dipl.ing.***

***Neđeljko Pipović, dipl.ing. – Stručni
saradnik za stočarstvo,***

***Vladan Trandafilović,
spec.ampelografije – Stručni saradnik za
voćarstvo i vinogradarstvo,***

***Srđan Cvetković, dipl.ing. – Stručni
saradnik za ratarstvo,***

***Valentina Aleksić, dipl.ing. – Stručni
saradnik za melioracije zemljišta,***

***Dragan Kolčić, dipl.ing. - Stručni
saradnik za agroekonomiju***

***Slavica Kodžopeljić, dipl.ing. – Stručni
saradnik za povrtarstvo***

***Sanja Čokojević, dipl.ing. - Stručni
saradnik za voćarstvo i vinogradarstvo***

Slavica Dželatović, dipl.ing. – Direktor

TIRAŽ: 300 PRIMERAKA

R.Br.	Proizvod	Veličina	Pakovanje	Poreklo	Jed.mere	Cena(din)			Trend	Ponuda
						min	max	dom		
1	Brokola (sve sorte)	srednja	standardno	Domaće	kg	100.00	120.00	100.00	pad	slaba
2	Karfiol (sve sorte)	srednja	standardno	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	pad	prosečna
3	Krompir (beli)	srednja	standardno	Domaće	kg	50.00	60.00	50.00	pad	dobra
4	Krompir (crveni)	srednja	standardno	Domaće	kg	60.00	70.00	60.00	rast	dobra
5	Kupus (sve sorte)	srednja	standardno	Domaće	kg	20.00	30.00	20.00	pad	dobra
6	Luk crni (sve sorte)	srednja	standardno	Domaće	kg	50.00	70.00	60.00	-	prosečna
7	Pasulj (beli)	srednja	standardno	Domaće	kg	180.00	200.00	200.00	rast	slaba
8	Pasulj (šareni)	srednja	standardno	Domaće	kg	210.00	230.00	230.00	-	slaba
9	Patlidžan (sve sorte)	srednja	standardno	Domaće	kg	40.00	70.00	60.00	-	prosečna
10	Pečurke (šampinjoni)	srednja	standardno	Domaće	kg	180.00	190.00	180.00	bez promene	prosečna
11	Šargarepa (sve sorte)	srednja	standardno	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	prosečna

R.Br.	Proizvod	Veličina	Pakovanje	Poreklo	Jed.mere	Cena(din)			Trend	Ponuda
						min	max	dom		
1	Banana (sve sorte)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	120.00	100.00	bez promene	prosečna
2	Jabuka (Delišes zlatni)	srednja	standardno	Domaće	kg	60.00	80.00	70.00	-	prosečna
3	Jabuka (Greni Smit)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	150.00	140.00	-	slaba
4	Jabuka (Jonagold)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	150.00	140.00	-	slaba
5	Kivi (sve sorte)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	130.00	130.00	-	slaba
6	Kruška (ostale)	srednja	standardno	Domaće	kg	50.00	70.00	60.00	pad	prosečna
7	Lešnik (očišćen)	srednja	standardno	Domaće	kg	1000.00	1200.00	1100.00	rast	slaba
8	Limun (sve sorte)	srednja	standardno	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	150.00	120.00	rast	slaba
9	Orah (očišćen)	srednja	standardno	Domaće	kg	800.00	900.00	800.00	pad	slaba

Cene mesa u klanicama

R.Br.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena(din)			Trend	Ponuda	Komentar
				min	max	dom			
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	240.00	250.00	240.00	bez promene	slaba	
2	Junad	>480kg	sve rase	220.00	260.00	250.00	rast	slaba	
3	Krave za klanje	sve težine	SM	140.00	160.00	150.00	rast	slaba	
4	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	140.00	160.00	150.00	pad	slaba	
5	Prasad	16-25kg	sve rase	240.00	250.00	250.00	rast	prosečna	
6	Telad	80-160kg	SM	260.00	290.00	280.00	-	prosečna	ženska
7	Telad	80-160kg	SM	350.00	370.00	360.00	-	prosečna	muška
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	170.00	180.00	180.00	pad	slaba	
9	Tovljenici	>120kg	sve rase	170.00	180.00	170.00	pad	slaba	

Cene stoke na stočnoj pijaci

R.Br.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Jed.mere	Cena(din)			Trend	Ponuda, broj grla
					min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	kg	240.00	270.00	250.00	bez promene	slaba
2	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	kg	140.00	170.00	160.00	bez promene	0-5
3	Prasad	16-25kg	sve rase	kg	240.00	250.00	240.00	bez promene	prosečna
4	Prasad	<=15kg	sve rase	kg	240.00	260.00	250.00	bez promene	prosečna
5	Tovljenici	80-120kg	sve rase	kg	170.00	190.00	190.00	pad	vrlo slaba
6	Tovljenici	>120kg	sve rase	kg	170.00	190.00	180.00	pad	vrlo slaba